

УДК 611.631.013

Д.В. Проняєв

ВАРІАНТИ БУДОВИ МАТКИ У ПЛОДІВ

Буковинський державний медичний університет, м. Чернівці

Резюме. Зважаючи на складність пренатальної та постнатальної діагностики гінекологічної патології, на сьогодні актуальними завданнями фундаментальної медицини є встановлення стандартів анатомічної будови органів різних систем людини. Встановлення закономірностей нормального та патологічного перинатального морфогенезу матки проведено на 50 препаратах плодів із використанням класичних методів анатомічного дослідження. Результатами проведеного дослід-

ження встановлені нормальні та патологічні форми матки та їх характерна приналежність до певного етапу розвитку плода. Зазначено, що на початкових етапах плодового періоду переважає жолобчаста або двогорба матка, у пізніх плодів спостерігається переважання плоскої та випуклої форми дна матки.

Ключові слова: матка, перинатальний період, плід, людина.

Вступ. Питання репродукції торкаються не лише біологічного рівня розвитку людини в суспільстві, але й соціального, філософського та психологічного. Батьківство – це не лише забезпечення відповідних умов для розвитку потомства, це ще й новий, необхідний етап розвитку власної особистості. З огляду на це виключного значення набуває важливість якісної перинатальної діагностики та корекції уродженої патології репродуктивної системи. Частота безпліддя серед жінок репродуктивного віку останнім часом має тенденцію до зростання і досягає 20 %. На сьогодні практично кожна вагітність супроводжується ризиком природженої патології. Вади розвитку сечостатевої системи посідають третє місце в структурі загальної природженої патології. 54 % випадків малюкової смертності є наслідками ускладнень природжених вад розвитку. З огляду на вищенаведене, особливого значення набувають заходи первинної профілактики, і саме дослідження в галузі перинатальної анатомії мають стати основою ранньої діагностики відхилень нормального морфогенезу та напрацювання морфологічних критеріїв нормального та патологічного розвитку [5, 6]. Відносна висока частота випадків безпліддя пояснюється складною діагностикою пренатальних порушень розвитку. Часто природжені вади статевої системи поєднуються з аномаліями інших систем, насамперед із сечовою та травною. Частіше трапляються природжені вади чоловічої статевої системи, що можна пояснити складністю діагностики жіночої гінекологічної патології [7].

Сучасна напрацьована наукова база фундаментальних досліджень цілком задовільняє вчених-морфологів. Загальноновизнаним є факт, що неможливо осмислити анатомічні взаємовідношення структур дорослої людини без урахування історії їх розвитку. Тому, на наш погляд, найдоцільнішим методологічним засобом у морфологічному дослідженні є саме історичний підхід. Зважаючи на це, ми вивчали динаміку становлення топографії та морфологічних перетворень матки в плодовому періоді та в новонароджених саме на початку їх функціональної активності [1-4].

Мета дослідження. Простежити закономірності морфологічних перетворень матки в пло-

вому періоді онтогенезу людини та виявити ознаки патологічного розвитку матки.

Матеріал і методи. Дослідження проведено на 50 трупах та органокомплексах плодів людини. Дослідження трупів плодів масою понад 500,0 г проводилися безпосередньо в прозекторській комунальній установи "Бюро дитячої судово-медичної експертизи м. Чернівці". Для дослідження використана колекція серій послідовних гістологічних та топографо-анатомічних зрізів із музею кафедр анатомії людини ім. М.Г. Туркевича, анатомії, топографічної анатомії та оперативної хірургії Буковинського державного медичного університету. Періоди внутрішньоутробного розвитку систематизовані за класифікацією Г.А. Шмідта (1968). Віковий склад об'єктів дослідження визначали за зведеними таблицями Б.М. Петтена (1959), Б.П. Хватова і Ю.Н. Шаповалова (1969) на підставі вимірювання тим'яно-п'яtkової довжини (ТПД). Препарати плодів та новонароджених спочатку вимірювали, а потім фіксували в 10-12 % розчині формаліну протягом 2-3 тижнів, після чого їх зберігали в 3-5 % розчині формаліну. Віковий склад об'єктів дослідження представлений у таблиці.

Підібраний матеріал, на нашу думку, цілком задовільняє умови досягнення поставленої мети щодо встановлення динаміки та закономірностей морфологічних змін матки впродовж плодового періоду.

Результати дослідження та їх обговорення. При дослідженні 4-місячних плодів (165,0-200,0 мм ТПД) у всіх випадках виявлено плоску матку товщиною від 1,8 до 2,0 мм та шириною, на рівні маткових труб, від 4,5 до 5,5 мм. Характерною особливістю матки є наявність дна сідлоподібної форми. При дослідженні плодів п'яти місяців (220,0-250,0 мм ТПД) спостерігається значний поліморфізм у будові матки. Спільною морфологічною рисою у всіх випадках є лише плоска форма матки, товщина якої коливається від 1,5 до 2,9 мм. Нами виявлені такі форми дна матки: жолобчаста, двогорба (рис. 1), випукла і плоска. У двох випадках жолобчасте і двогорбе дно наближують будову матки до дворогої (плоди 230,0 та 245,0 мм ТПД) (рис. 2). Ширина матки у плодів п'яти місяців коливається від 4,0 до 10,0 мм. Нами від-

Віковий склад і кількість об'єктів дослідження

Вік об'єктів дослідження	Тім'яно-п'яткова довжина, ТПД (мм)	Досліджено об'єктів
Плоди		
4 місяці	165,0-200,0	5
5 місяців	220,0-250,0	10
6 місяців	255,0-295,0	5
7 місяців	310,0-350,0	10
8 місяців	351,0-395,0	10
9 місяців	405,0-440,0	5
10 місяців	460,0-500,0	5

Рис. 1. Внутрішні жіночі статеві органи плода 200,0 мм ТПД. Двогорба матка. Макропрепарат

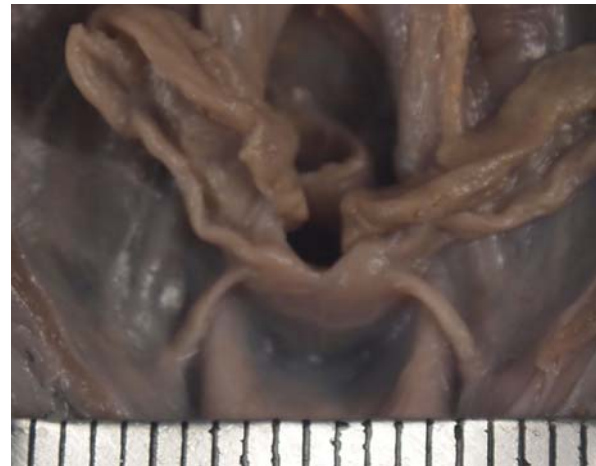

Рис. 2. Внутрішні жіночі статеві органи плода 180,0 мм ТПД. Жолобчаста матка. Макропрепарат

Рис. 3. Внутрішні жіночі статеві органи плода 450,0 мм ТПД. Двовипукла матка. Макропрепарат

мічена наступна закономірність: чим більша ширина матки, тим більше її форма наближається до дворогої. У той же час у половини випадків (5) спостерігається випукле дно. У плодів шести місяців (255,0-295,0 мм ТПД) у всіх випадках виявлена плоска форма матки товщиною від 1,0 до 3,0 мм. Ширина матки коливається від 5,0 до 8,8 мм.

При проведенні дослідження виявлені такі форми дна матки: плоска, випукла увігнута, жолобчаста та специфічна – горбкувата форма дна матки з двома невеликими горбиками в ділянках перехідка маткових труб (плоди 265,0 та 270,0 мм ТПД). У плодів семи місяців (310,0-350,0 мм ТПД) плоска матка шириною 5,9-10,0 мм та товщиною від 2,0 до 4,0 мм має такі різновиди дна: плоске, випукле, жолобчасте та горбкувате. У більшості випадків (7) виявлена матка з плоским та випуклим дном. Форма матки плодів восьми місяців (351,0-395,0 мм ТПД) переважно є плоскою – від 2,8 до 4,0 мм товщиною та шириною дна від 4,0 до 10 мм. У всіх випадках спостеріга-

ли плоске дно. Особливістю будови матки плодів 9-10 місяців (405,0-500,0 мм ТПД) є поява двовипуклої товстої матки товщиною 5,0-7,0 мм, шириною дна 11,0-13,0 мм (рис. 3). Форма дна матки в більшості випадків є плоскою або випуклою.

Отже, проаналізувавши морфологічні особливості матки 50 плодів різного віку, можна простежити певні закономірності її морфогенезу. На початку плодового періоду розвитку переважає жолобчаста або двогорба матка, що можна вважати нормальною будовою для цього періоду, зважаючи на особливості її ембріогенезу. У плодів 6-7 місяців спостерігається вирівнювання рельєфу дна матки, відзначено появу горбкуватої, плоскої та увігнутої форми матки. У плодів 8-9 місяців спостерігається переважання плоскої та випуклої форми дна матки, крім того, лише наприкінці плодового періоду матка з плоскої перетворюється на двовипуклу, що є свідченням того, що процеси дефінітивної організації її будови тривають у постнатальному періоді онтогенезу. Проте випадки широкої жолобчастої та двогорбої матки в пізніх плодів необхідно вважати якщо не аномальними, то такими, що можуть призвести до патологічних станів у майбутньому.

Висновки

1. Становлення дефінітивної будови матки не закінчується в плодовому періоді онтогенезу.

2. Перинатальний морфогенез матки можна поділити на кілька періодів, для кожного з яких характерна та чи інша форма

3. Ті форми будови, що характерні для ранніх етапів перинатального періоду, безумовно є аномальними для пізніх плодів.

4. Виникнення аномалій будови матки спричинене й факторами, що відбуваються в плодово-маточному періоді.

Перспективи подальших досліджень. Встановлено, що процеси дефінітивної організації будови матки не завершуються наприкінці перинатального онтогенезу, саме тому вважаємо за необхідне дослідити морфологічні особливості матки новонароджених.

Література

1. Ахтемійчук Ю.Т. Актуальные вопросы перинатальной анатомии / Ю.Т.Ахтемійчук // Современные аспекты фундаментальной и прикладной морфологии: сборник трудов научно-практической конференции с международным участием, посвященной 110-летию со дня рождения академика НАН Беларуси Д.М. Голуба. – Минск, 2011. – С. 15-17.
2. Ахтемійчук Ю.Т. Розвиток сечостатевого комплексу в зародковому періоді онтогенезу людини / Ю.Т. Ахтемійчук, В.Ф. Марчук: матеріали Всеукраїнської наукової конференції ["Актуальні питання вікової анатомії та ембріотопографії"] // Клін. анат. та операт. хірургія. – 2006. – Т. 5, № 2. – С. 72.
3. Ахтемійчук Ю.Т. Перинатальна анатомія як напрям наукових досліджень / Ю.Т. Ахтемійчук: матеріали 2-го наукового симпозіуму ["Анатомо-хірургічні аспекти дитячої гастроентерології"]. – Чернівці, 2010. – С. 5-7.
4. Ахтемійчук Ю.Т. Синтопія внутрішніх жіночих статевих органів у 10-місячних плодів / Ю.Т. Ахтемійчук, Т.В. Пятницька: матеріали науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті професора Б.В. Шутки ["Прикладні аспекти морфології"]: зб. тез (20-21 травня 2010 р.). – Івано-Франківськ, 2010. – С. 23-24.
5. Давиденко І.С. Структура природжених вад у Чернівецькій області у 1980-2000 рр. (за даними обласного дитячого патолого-анатомічного бюро) / І.С. Давиденко, Ю.І. Коваль, М.О. Соломатина // Клін. анат. та операт. хірургія. – 2003. – Т. 2, № 3. – С. 21-24.
6. Моніторинг уроджених вад розвитку в дітей Чернівецької області / Т.В. Сорокман, А.М. Вдовичен, І.В. Ластівка [та ін.] // Бук. мед. вісник. – 2006. – Т. 10, № 2. – С. 117-122.
7. Уроджені вади сечостатевої системи в дітей Чернівецької області / Т.В. Сорокман, О.І. Макс'ян, Г.Б. Боднар [та ін.] // Клін. анат. та операт. хірургія. – 2003. – Т. 2, № 1. – С. 19-21.

ВАРИАНТЫ СТРОЕНИЯ МАТКИ У ПЛОДОВ

Д.В. Проняев

Резюме. Принимая во внимание сложность пренатальной и постнатальной диагностики гинекологической патологии, сегодня актуальной проблемой фундаментальной медицины является определение анатомических стандартов строения органов различных систем человека. Установление закономерностей нормального и патологического перинатального морфогенеза матки проведено на 50 препаратах плодов классическими методами анатомического исследования. В результате проведенного исследования установлены нормальные и патологические формы матки и их характерная принадлежность определенному этапу развития плода. Отмечено, что на начальных этапах плодного периода преобладает желобчатая или двурогая матка, поздних зрелых плодов наблюдается преобладание плоской и выпуклой формы дна матки.

Ключевые слова: матка, перинатальный период, плод, человек.

VARIANTS OF THE FETUS'S UTERUS ANATOMY

D.V. Proniaiev

Abstract. Considering the complexity of prenatal and postnatal diagnostics of female gynecological pathology, the examination of 50 dead fetuses has been conducted by means of classical anatomical methods of investigation. The objective of the study was to find the regulations of normal and pathological perinatal uterine morphogenesis. As the result of the study conducted, normal and pathological forms of the uterus and their characteristic affiliation to a certain period of the fetal development have been detected. At the beginning of the fetal period sulcate and two-humped uterus prevails. Flat and protruding shape of the uterine fundus is found in the mature fetuses. The processes of definite organization of the uterine structure have been found to occur in the postnatal period of ontogenesis. Morphological peculiarities of the uterine structure have been differentiated to determine the age of the fetus.

Key words: uterus, perinatal period, fetus, human.

Bukovinian State Medical University (Chernivtsi)

Рецензент – проф. Т.В. Хмара

Buk. Med. Herald. – 2014. – Vol. 18, № 2 (70). – P. 242-244

Надійшла до редакції 03.03.2014 року